

Słowem wstępu...

Minęła, kolejna, druga już, dekada post-komunizmu. Cieszymy się z niepodległości, ale w zasadzie większość z nas nie zagłębia się w jej charakter – tak było zaraz po 1989 r., po tzw. upadku komuny i tak jest obecnie, po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Post-komunizm czy niepodległość? A może to i to? *Glaukopis*, który ma już siedem lat, zagłębia się w takie sprawy od samego początku. Przez ten czas nasze pismo nie tylko ukazywało przeszłość i starało się to czynić w naukowej formie, bez politycznego makijażu i związanych z tym niezdrowych emocji – ale przede wszystkim postawiliśmy na prymat wartości absolutnych w sensie filozoficznym i na empirykę – w sensie metodologicznym. Są to prawdziwe podstawy zachodniej nauki, lub przynajmniej były nimi do niedawna. Niestety w obecnej chwili są one nieustannie podważane przez zwolenników moralnego relatywizmu i postmodernizmu, czyli współczesnego wydania starej gnostyckiej herezji. Nie jest przesadą stwierdzenie, że ludzie ci postawili sobie za cel zniszczenie intelektualnej tradycji naszej cywilizacji. W nadchodzącej dekadzie walka ta zapewne jeszcze się zaostrzy, nie można też wykluczyć, że ci współcześni heretycy wymyślą nowe, „rewolucyjne dogmaty” dla swojej pseudo-religii. My, w każdym razie, będziemy jak dotychczas trzymać się tego, co stare i wypróbowane. Będziemy nadal dekonstruować dekonstruktorów i obnażać miałość stereotypów, na których lubią oni budować swe koncepty.

Od początku naszym mottem było, że najpierw wypada zbadać jakieś zjawisko, a potem dopiero formułować na jego temat opinię. Uważamy bowiem, że jakakolwiek teza – bez względu na jej popularność czy nowatorstwo – nie staje się prawdą tylko dlatego, że została bezkrytycznie powtórzona setki razy. Dlatego też badamy, sprawdzamy i weryfikujemy. Nie poddajemy się również modom pop-kultury. Przez pierwszy okres naszego istnienia hołdowaliśmy takim zasadom i będziemy to robić nadal. Byliśmy jednymi z pierwszych w bloku post-sowieckim, którzy skoncentrowali się na tzw. kontrowersyjnych tematach historii najnowszej i ukazywali je poza obowiązującym dyskursem politycznej poprawności. Poruszaliśmy różnorodne tematy, poczynając od genezy ruchu komunistycznego, poprzez nacjonalizm – zarówno w wydaniu umiarkowanym, jak i radykalnym – zbrodnie niemieckie i sowieckie, walkę i kolaborację z okupantami, po nieznanie szerzej epizody z szarych lat PRL. Nie unikaliśmy tematów z historii powszechnej, historii sztuki, literatury czy politologii. Staraliśmy się przywracać pamięć o zjawiskach, jednostkach

i organizacjach zapomnianych, czy takich, których dzieje zniekształcono w propagandzie PRL: poczynając od szeroko dziś już spopularyzowanej działalności Narodowych Sił Zbrojnych po przedwojenny ruch korporacyjny.

Z satysfakcją zauważamy, że zwolennicy liberalizmu i moralnego relatywizmu w dziedzinie historii, panoszący się do niedawna bezkarnie, zaczęli nie tylko zwracać uwagę na to co piszemy i jakimi zasadami się kierujemy, a przynajmniej niektórzy z nich zaczęli się nawet pilnować. Tam, gdzie jeszcze dekadę temu panowała niezachwiana pewność siebie, teraz zwraca się więcej uwagi na badania, publicystyczna buńczuczność jest tonowana i widoczna staje się też wstrzeźliwość w ocenach. Wymusił to na liberalnych ex-monopolistach dyskursu historycznego między innymi *Glaukopis*. My, ze swej strony, zapewniamy, że będziemy ich dalej pilnować.

Żegnamy zatem starą dekadę i pewnie wkraczamy w nową. Przy okazji postanowiliśmy zmienić dotychczasową szatę graficzną – nie boimy się bowiem eksperymentów estetycznych, tak długo jak stanowią one kontynuację tradycji, a nie są jej zaprzeczeniem.

W bieżącym numerze, w dziale „Archeologia Pamięci” polecamy Państwa uwadze zbiór listów pierwszego pośła Stanów Zjednoczonych Ameryki w Warszawie, Hugh Gibsona. To kapitalne i dotąd niemal zupełnie nieznanne źródło do badania pierwszych lat niepodległej Polski. W *Glaukopisie* prezentujemy obecnie jedynie ułamek spuścizny epistolarnej Gibsona – reszta nadal czeka na opracowanie przez historyków i publikację ukazanie miłośnikom historii. Dział „Artykuły” rozpoczynamy dużym tekstem prof. Marka Chodakiewicza o najnowszych postmodernistycznych teoriach, które przeinaczają historię europejskiego średniowiecza. Kolejny tekst to analiza porównawcza koncepcji gospodarczych ONR-„ABC” i „Falangi”, którym kończymy trwający od kilku numerów cykl artykułów o programie politycznym przedwojennych polskich narodowych radykałów. Dalej, prezentujemy dwa artykuły dotyczące dziejów polskiej wojennej i powojennej emigracji: o meandrach awansów politycznych w Rządzie RP na Wychodźstwie na przykładzie konfliktu personalnego między dwoma działaczami, oraz obszerne omówienie linii politycznej jednego z kontrowersyjnych czasopism emigracyjnych – miesięcznika *Horyzonty* z lat 1956–1970. Dla miłośników teatru prezentujemy dwa interesujące artykuły prof. Kazimierza Brauna – o Romanie Brandstaetterze – oraz i jego zawierającą fragmenty

wspomnień polemikę dotyczącą powstania w Lublinie „Teatru w budowie” w czasach PRL. Dla zainteresowanych tym okresem mamy ponadto anglojęzyczną analizę wyborów '89 w Radomiu oraz dwa artykuły w dziale Varia: o ruchu narodowym w Polsce „ludowej” oraz historię życia jednego z działaczy niepodległościowych z okresu II wojny światowej, który później został wessany i wykorzystany przez system komunistyczny.

Odchodząc od wątków polskich przybliżamy również, tak mało znane w kraju, wydarzenia z historii powszechnej, jak antykomunistyczna rebelia Basmaczy w Azji Środkowej w latach 20., powstanie i działalność żydowskich formacji paramilitarno-terrorystycznych – załóżka obecnej armii niepodległego Izraela, czy projekt gen. Francisco Franco stworzenia antykomunistycznego bloku polityczno-wojskowego, którego założenia do złudzenia przypominały późniejszy o kilka lat Sojusz Północnoatlantycki.

W dziale „Dokumenty” prezentujemy przykłady rysunków satyrycznych z bolszewickiego pisma *Bezbożnik* do złudzenia przypominających ilustracje z jego niemieckiego odpowiednika, narodowo-socjalistycznego *Der Stürmer*, oraz niepublikowany dotąd artykuł Adama Doboszyńskiego o gen. Władysławie Sikorskim. Mamy jeszcze niezwykle udane literacko i w dużym stopniu nadal aktualne bajki polityczne z lat 30. XX w. – to w dziale „Literatura” – a w „Reportażu” sprawozdanie z serbskiego Sandzaku.

To tylko część naszych propozycji, które zawiera najnowszy numer Glaukopisu. Całości, jak zwykle, dopełniają recenzje książek i nasz przegląd prasy.

Zapraszamy do lektury. Redakcja.

Spis artykułów w bieżącym numerze:

Od redakcji

Archeologia pamięci

- Hugh Gibson – Polska 1919 oczami amerykańskiego dyplomaty

Artykuły

- Marek J. Chodakiewicz – Postmodernizm w średniowieczu – uwagi na marginesie książki Ildar Garipzanov, Patrick Geary, Przemysław Urbańczyk (red.), *Franks, Northmen, and Slavs: Identities and State Formation in Early Medieval Europe* (Turnhout: Brepols Publishers, 2008)

- Arkadiusz Meller – Analiza porównawcza myśli gospodarczej i agrarnej Obozu Narodowo-Radykalnego „ABC” i Ruchu Narodowo-Radykalnego „Falanga”
- Krzysztof Kaczmarek – Szapiro kontra Wizbek. Przyczynek do polityki personalnej rządu gen. Władysława Sikorskiego (1939–1943)
- Tomasz Kenar – „Droga kamienista ale zawsze droga”. Horyzonty wobec sytuacji w PRL w latach 1956–1971
- Jan Wójcik – Pod sztandarem Proroka. Ruch basmaczy w sowieckiej Azji Środkowej 1918–1933 przeciwko bolszewikom
- Arkadiusz Karbowski – Od samoobrony do terroryzmu. Żydowskie formacje paramilitarne w walce o niepodległość Izraela 1907–1948
- Bartosz Kaczorowski – „Dla przyszłego pokoju i pomyślności Europy...”. Koncepcja bloku antysowieckiego w polityce frankistowskiej Hiszpanii pod koniec 1944 r.
- Kazimierz Braun – Teatralne świadectwa Romana Brandstaettera
- David Morgan – The War From Below: The 1989 June Election in Radom

Dokumenty

- Piotr Gontarczyk – Bezbożnik – sowiecki Der Stürmer
- Paweł Tomasiak – Nieznany artykuł Adama Doboszyńskiego o gen. Władysławie Sikorskim

Reportaż

- Jerzy F. Kotarba – Sandzak i Raszka. Mistyczne krainy spod znaku krzyża i Półksiężycy

Literatura

- Aleksander Dzierżawski – Bajki polityczne

Varia

- Marek J. Chodakiewicz – Zamiast apelu poległych. Środowiska narodowe w PRL
- Tadeusz Wolsza – Wsiąkanie w PRL. Od wojny polsko-bolszewickiej do wymiaru sprawiedliwości Polski „ludowej” – zagadkowa biografia Henryka Swinarskiego (1906–1975)

Polemiki

- Kazimierz Braun – Pomnik peerelowskiego absurdu
- Jan Bańbor – Uwagi krytyczne do artykułu dr. Pawła Kosińskiego „Rozmowa z wrogiem. Ankieta kontrwywiadowca 308. Oddziału

Rozpoznania Frontowego Wehrmachtu dotycząca Powstania Warszawskiego” (Glaukopis, nr 15–16, 2009, s. 322–341)

Recenzje

- Peter Stachura – John Earl Haynes, Harvey Klehr, Alexander Vassiliev, Spies: The Rise and Fall of the KGB in America
- Jan Peczkis – Vladimir Jabotinsky, The Jewish War Front
- Hubert Kuberski – Golo Mann, Niemieckie dzieje w XIX i XX wieku
- Maciej Zieliński – Antony Beevor, Stalingrad
- Wojciech J. Muszyński, Jolanta Mysiakowska-Muszyńska – Życie i śmierć dla narodu! Antologia myśli narodowo-radykalnej z lat trzydziestych XX wieku (red.) Arkadiusz Meller, Patryk Tomaszewski
- Tadeusz Ruzikowski – Nie ma życia bez swobody. 30 lat ruchu młodej Polski (1979–2009), (red.) Kinga Marulewska, Arkadiusz Lewandowski, Arkadiusz Meller
- Jolanta Mysiakowska-Muszyńska – Piotr Litka, Ksiądz Jerzy Popiełuszko. Dni, które wstrząsnęły Polską
- Krzysztof Osiński – Krzysztof Derdowski, Słownik opozycji demokratycznej regionu bydgoskiego 1980–1989
- Jolanta Mysiakowska-Muszyńska – Dariusz Węgrzyn, Aparat bezpieczeństwa wobec środowisk narodowych na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1945–1956

Medialny przeciąg

Biogramy autorów